

DESELECȚIA – ATRIBUȚIE A FILIALEI BIBLIOTECII ÎN VEDEREA DEZVOLTĂRII COLECȚIILOR (BIBLIOTECA U.T.M., Filiala FUA)

Liuba Constantinov

Biblioteca U.T.M.

Casarea documentelor din colecțiile bibliotecii este o sarcină de mare responsabilitate. Bibliotecarul poate decide asupra deselecției doar împreună cu beneficiarii-specialiști în domeniu. Biblioteca universitară se confruntă cu problema existenței în colecții a publicațiilor într-un număr mare de exemplare, dar care nu pot fi retrase din diverse motive obiective și subiective. Casarea documentelor se impune ca problemă a biblioteconomiei la nivel național.

Cuvinte-cheie: casare, deselecție, colecții, uzură fizică, uzură morală, depozite de stocare, biblioteca universitară, colaborare internă.

Dezvoltarea colecțiilor este un proces bilateral, care prevede achiziția și casarea. În literatură se scrie mult despre achiziție, mai puțin despre casare. Se consideră, că acesta din urmă este un proces tehnic și nu merită o tratare științifică. În practică, însă, ne confruntăm cu probleme ale casării, care cer o analiză nu doar obișnuită ci și științifică.

Mai întâi, am dori să subliniem importanța casării documentelor.

Îmbogățirea fondurilor de bibliotecă nu se poate realiza fără o anumită limitare. Creșterea este supusă unor restricții de ordin intelectual. Apar apoi dificultăți în capacitatea de stocare a publicațiilor. Și lipsa de spațiu este un subiect de îngrijorare pentru mulți bibliotecari.

Normele și manualele profesionale în vigoare recomandă o eliminare regulată de 5% din totalul colecțiilor în fiecare an. Dar această practică nu poate fi acceptată întru totul.

Pentru fiecare document durata de utilizare se stabilește în funcție de valoare, circulație și gradul de uzură a acestora.

În politicile bibliotecilor universitare se disting următoarele niveluri de păstrare a documentelor:

- păstrarea nelimitată, documentele destinate procesului de învățământ, cele de valoare bibliofilă, lucrările capitale de sinteză, lucrările cadrelor didactice de la instituție;
- păstrarea îndelungată (15-25 ani) – documentele cu valoare informațională limitată, publicații ale societăților, asociațiilor documente nesolicitate, ediții periodice științifice de profil universitar, anuare, publicații în serie, bibliografii retrospective;
- păstrarea temporară (3-5 ani) documente de popularizare, ediții pentru învățământul preuniversitar, periodicele social-politice, de popularizare, artistice, seturi necomplete de periodice, broșurile cu caracter temporar, publicațiile de informare secundară.

Motivația principală pentru care se apelează la eliminarea unor documente din colecțiile bibliotecii este, de regulă, lipsa de spațiu. Mai importantă determinare ar trebui să fie însă uzura morală a conținutului publicațiilor, mai ales într-o bibliotecă de învățământ. De cele mai multe ori bibliotecarii nu ajung la un consens în privința criteriilor, care să justifice deselecția, cele mai la îndemână fiind considerate data de apariție, utilizarea (indicele de circulație), uzura materială (fizică), uzura morală.

Data de apariție reprezintă un criteriu relativ, în funcție de domeniul la care se aplică. El nu funcționează, de exemplu, în cazul cărților clasice.

De asemenea gradul de utilizare a unui document nu este întotdeauna semnificativ spre a ne determina de a-l elimina din colecție. Se poate însă, ca un asemenea criteriu să ne oblige la o reorganizare a fondurilor, astfel încât cele mai puțin utilizate să fie mutate în așa-zisele depozite pasive.

Și uzura fizică este un criteriu ce nu poate fi aplicat fără o examinare eventuală a conținutului documentului și a posibilității recuperării lui.

În privința criteriului de actualizării documentelor lucrurile par a fi mult mai delicate. Aplicarea acestuia face apel la competența profesională a bibliotecarului, la cultura sa.

Respectul pentru carte constituie încă o problemă privind eliminările. Specialistului de bibliotecă i se cere foarte mult discernământ și asigurarea unor garanții, care să-l conducă la o cunoaștere aprofundată a valorii textelor și a cărților pe de o parte, și respectarea legislației referitoare la valoarea materială ce aparține documentului public, pe de alta.

Eliminarea și înlocuirea documentelor din colecții se face în următoarele situații:

1. deactualizarea documentelor;
2. transmiterea documentelor sub formă de donație la o altă instituție;
3. distrugerea documentelor în condiții de forță majoră (incendii, inundații, cutremure, ș.a.);
4. pierderii sau deteriorării documentelor de către clienți;
5. dispariția unor documente din neglijență, sau din culpă, nerestituite de beneficiari, ș.a.

În continuare vom comunica despre modul de casare la filiala bibliotecii Facultății de Urbanistică și Arhitectură (FUA).

Colecțiile sunt amplasate în patru spații, inclusiv un depozit și trei săli, în care permanent se desfășoară împrumutul. Volumul total de publicații în bibliotecă constituie 98.250 exemplare.

În depozitul de stocare se află aproximativ 3000 volume, care nu au fost solicitate mai mult de 15 ani. În ultimii trei ani achiziția la filială a constituit 3100 volume, și tot în acești ani au fost pregătite spre casare aproximativ 2000 volume, dar din motive de ordin decizional casarea încă nu a fost înfăptuită.

Revizuirea colecțiilor expuse spre casare a fost organizată și coordonată cu serviciul de achiziție, cu specialiștii din domeniu de la catedre. Se organizează constant expoziții ale literaturii noi primite și a celei expuse spre casare, pentru antrenarea mai activă a specialiștilor în acest proces. Acest fapt este benefic pe plan intelectual și de natură să asigure utilizatorului o informație de calitate. Se efectuează sistematic controlul numeric al colecțiilor, controlul stării materiale a volumelor, controlul utilizării lor, aprecierea valorii documentare sau culturale a lucrărilor.

Este necesar de menționat care este impactul casării documentelor:

- 1) sporește dinamismul colecțiilor;
- 2) devin perceptibile golurile din colecții;
- 3) devine mai facilă gestiunea colecțiilor;
- 4) se câștigă spațiu pentru dislocarea colecțiilor.

Problemele cu care ne confruntăm în procesul casării sunt diverse.

Una dintre ele este conservatismul atât al bibliotecarilor, cât și al beneficiarilor. Se ezită a casa documentele, motivând că acestea mai au valoare științifică, chiar dacă nu integral, doar unele idei sunt importante. Unii beneficiari-specialiști în domeniu se eschivează a se implica în casarea documentelor.

La catedre nu sunt desemnați responsabilii cu care s-ar putea conlucra în procesul eliminării documentelor. Bibliotecii nu i se prezintă curriculumurile cu literatura recomandată pentru disciplinele de studii.

Cel mai mult îngrijorează literatura din depozit. Pe lângă faptul că aceasta este în limba rusă, editată până la 1990, șochează prin multitudinea de exemplare – sute de exemplare ale unui titlu. Ce trebuie și ce se poate face cu publicațiile date, rămâne o întrebare.

Există părerea că ar trebui să li se interzică bibliotecilor locale să procedeze la distrugerea sau îndepărtarea documentelor, excepție făcând documentele ajunse inutilizabile prin starea lor

materială. Celelalte vor fi trimise unui centru de conservare și comunicare. Și numai acest centru va avea dreptul de a decide asupra eliminărilor necesare. [1]

Se pare, este actuală ideea constituirii depozitariilor, idee vehiculată încă în anii '80 ai secolului trecut. Este vorba despre constituirea unor depozite centrale, în care vor fi stocate cărțile puțin solicitate de beneficiari. În caz de necesitate acestea vor putea fi împrumutate de biblioteci.

În general, casarea trebuie privită ca o problemă națională, or rezolvarea ei să pună capăt eliminărilor nejustificate a documentelor din circuitul informațional, să simplifice procesul casării publicațiilor din biblioteci.

Referințe bibliografice:

1. Regneală, Mircea. Curs elementar de biblioteconomie (XVI): Dezvoltarea colecțiilor. În: Biblioteca. 2006, nr. 6, p.174-175
2. Rihter, Brigitte. Ghid de biblioteconomie. Ch.: Arc, 1997, 317 p.